

Mouhijärvi: kylät, talot, torpat ja niiden haltijat 1858 - 1891 eli Mouhijärven rippikirjan kertomaa

Mouhijärven seurakunnan synnystä

Mouhijärvi kuului alun alkaen Sastamalan seurakuntaan, sen jäljelle jäänyt osa Karkku, käsitti vuoteen 1592 asti 342 maatilaa, joista 170 erosi silloin kappeliseurakunnaksi, nimellä Mikaelin kappeli. Alue käsitti nykyiset Mouhijärven, Suodenniemen ja Lavian pitäjät. Kappelikautta kesti vain 47 vuotta, sillä jo 1639 siitä muodostui oma Mouhijärven kirkkoherrakunta. Muutokset jatkuivat, kun uudenkin alueen koko koettiin liian suureksi, niin sekin jakautui. Vuonna 1685 Suodenniemen/Lavian puoleinen Mouhijärven osuus erkani omaksi kappeliseurakunnakseen. Syntyneiden-vihittyjen- ja kuolleiden kirkolliset kirjaukset tosin tunnuttiin vielä kauan senkin jälkeen tehdyn Mouhijärven emäseurakunnan vastaavien tietojen siuille ja vasta 1740 alkaneet rippikirjat alettiin pitää molemmissa seurakunnan osissa omanaan.

Karkun seurakunnan jako näyttää liittyneen jotenkin myös silloisen Ruotsi-Suomen sotiin osallistuneiden palkitsemisiin. Mukana olivat olleet Mikaelin kappelin kappalainen Erik Jöransson, palvellen Puolassa kenraali Gustaf Hornin, kuninkas Sigismundia vastaan taistelevien joukkojen kenttäsaarnaajana. Saman osaston upseeri oli Patrik Oglivien. Molemmat palkittiin, viimeksimainitun lesken saadessa Selkeen kartanon ja edellisen kohotesa kappalaisesta 1639 juuri perustetun itsenäisen Mouhijärven seurakunnan ensimmäiseksi kirkkoherraksi, jota tointa hoiti kuolemaansa 1662 asti.

Siinä katsaus synnyinpitäjäni Mouhijärven alkuvuosiin

Mouhijärven kirkkoherrat 1639-(1998)-

1. Erik Jöransson	1639-1661
2. Paulinus Raumanus	1662-1682
3. Gabriel Gotlegen	1683-1693
4. Casparus Salenius	1694-1703
5. Mattias Tammelin	1704-1722
6. Mikael Polviander	1722-1743

7. Iisak Polviander	1744-1796
8. Elias Lagus	1797-1805
9. Daniel Polviander	1807-1833
10. Engelbrekt Boijer	1836-1850
11. Carl Gustaf Mellberg	1854-1872
12. Mattias Wilhelm Hannelius	1874-1882
13. Josua Johansson	1883-1890
14. Mattias Wiktoriaus Jaakkola	1894-1905
15. Bern Wilhelm Sandell	1907-1914
16. Axel Hjalmar Rönberg	1915-1919
17. Otto Wilhelm Tupala	1920-1950
18. Karl Adolf Wiika	1951-1958
19. Veikko Valdemar Varila	1959-1960
20. Toivo Mikael Tunturi	1961-1971
21. Pentti Otto Sakari Selin	1972-1992
22. Lasse Hautala	1993-

Varsinainen aiheeni käsittelee kuitenkin 1800 luvun loppua. Tuolta ajalta kiinnostukseni kohteeksi nousi moni seikka. Tarkastelin niistä kuitenkin lähinnä asujaimistoa. Kuvailin heidän vaiheitaan äskettäin painattamani kirjan, Mouhijärven rippikirjain kertomaa sivuilla. Jokainen julkaisu, ehkä tämäkin on lukijasta aluksi hieman vaikeahkosti tajuttava, siksi halusinkin pitää tämän pienen opastuspuheenvuoron.

Tiedot on keräily neljältä perättäiseltä rippikirjajaksolta (1858-1891) Mouhijärven seurakunnan taloista kotityönä käyttämällä tietolähteinä lähinnä valtionarkiston myymiä rippikirjain mikrokorttitallenteita ja tietokonetta.

Mietin työvaiheessa kohderyhmiä ja miten heille asiani esittäisin? Päädyin muotoon, jonka ajattelin melko hyvin palvelevan ainakin sukututkijoita. Käytin siksi henkilöistä lähdeaineiston ruotsalaista sanamuotoa. Kirjasin jokaisen asumuksen, niin talon kuin torpankin isäntäväestä emännät ja isännät kaikilta neljältä jaksolta, varustaan heidän tietonsa kyseisten rippikirjain sivunumeroin. Jaksot puolestaan erotin toisistaan kronologisella etenemisjärjestyksellä ja pienin lisämerkein, joina käytin

joko pistettä (1858-1864), sulkuja (1865-1871), kenoviivaa (1872-1881) tai kaarisulkua (1882-1891). Lukija voi halutessaan itse etsiä kyseisen sivun rippikirjasta.

Kyläkiertojärjestyksestä

Noudatin siinä Mouhijärvellä yleisimmin käytettyä rippikirjain etenemisjärjestystä. Niissä kierto aloitettiin Uotsolan kylän Hopun kappalaisenvirkatalosta, päättäen kierto Venetmäen kylän Yliseenvetmäkeen. Myötäpäivään edetessä toinen kylä oli Pappila. Miltei kaikki ne sijoituivat saman vesistön varrelle. Kylien talojärjestys ja lukumäärätkin säilyivät samankaltaisina vuodesta toiseen, sensijaan niiden haltijat ja torpparit vaihtuivat useimmin. Minua alkoi kiinnostaa, mistä he tulivat ja mihin menivät ja koska nämä tapahtuivat? Luin rippikirjoja sivu sivulta tallentaen samalla haluamani asiat samankaltaisessa muodossa muistiin. Esitin kuka oli isäntänä, kuka emäntänä ja asuiko talossa mahdollisesti vielä entisiä tilaa hallinneita. Jokaisesta pyrin esittämään syntymäajan ja -paikan, laitoin toisille esiin vielä kuolinajan ja muutamille vihkipäivänkin. Jos löysin, kirjasin myös asumukseen tulo- ja lähtöajat paikkakuntatietoineen. Kaiken tämän jälkeen täydensin kirjoitelmaani muualta taloon tulleiden vanhempaintiedoilla. Lähdeaineistonani käytin lähiseurakuntain SSS-kortistoja. Näin työ alkoi olla jonkinmoisessa järjestyksessä. Löysin haluamani tiedot rutiniinomaisen helposti, mutta epäilin onnistuuko sama oudoilta. Asian helpottamiseksi aloin laatia luetteloita. Syntyi omat aakkoselliset kylä-, talo- ja torpparyhmittelyt. Niiden oheen järjestys- ja esiintymissivujen numerot, sekä viittaukset toisiin ryhmiin. ja kun vielä täydensin työtäni muutamalla asiaa selventävällä kartalla uskonkin jo varsin monen saavan kirjani anista selvää.

Havaintojani kirjan tekoaikana.

Löytyy vain muutamia taloja ja torppia, joissa seuranta-aikana hallinta säilyi isä/poika periaatteella edeten. Toki osa säilyi suvuilla tyttären ja tämän naiman vävyn viljeleminä, mutta paljon asumuksia vaihtui täysin vieraisiin käsiin. Uudet omistajasuvut tulivat yleisemmin omasta, tai lähikunnista, mutta osa toki kauempaakin Nämä selviävät, kun tutkitte kirjaani tarkemmin. Toivon etenkin lisämerkintöjeni auttavan varsinkin muualta

tulleiden henkilöiden yhdistämisissä omiin sukututkimuksiinne.

Mouhijärven maatilat ovat lähinnä perheviljelmää Toki muitakin löytyy, mutta vain muutamia. Niistä suurin ja vanhin on valtion omistama, tätä kirjoitettaessa myyntilistalla oleva entinen sotilasvirkatalo Selkeen kartano, jonka vaiheita ehti hieman ennen kuolemaansa kuvata 1975 ilmestyneessä kirjassaan, maanviljelysneuvos Risto Vasara. Pienempiä olivat Tupurlan Tiainen, Kairilan Horota, Hermalan Kyöna, Lampisten Ryymä ja Yliskallon Rossi. Neljästä ratsutilasta vain Tuisku pystyi varustamaan ratsukon yksin, muut pareissa, kuten Tiisalat yhdessä, samoin Tervämäen Holppi ja Kahnu, sekä Mielolan Kilkka ja Soini. Monasti edellisiä, samoinkuin pappilaakin viljelivät vuokraajan (arrendaattorin) perheet. Useiden tilojen keskittymistä samalle omistajallekin tapahtui. Aikoinaan juuri näin oli käynyt Selkeellä. Tutkimuskaudellanikin tuli muutoksia. Ryömälän kylän siirtyessä kokonaisuudessaan majuri Forssin haltuun. Saikkala Finnelle ja suurin osa Iirolaa nimismies Hjerpelle. (Hän teki ”Jerpet”, kuten kansa sanoi). Ei sovi unohtaa pienistä kylistä Valkamaa ja Venetmäkeä joissa naapurit ostivat vierustilansa. Pyö raniemi taasen oli aina kylänsä yksinäistila.

Talolukuisampia kyliä olivat Häijää (Vuorioinen), Hyynilä, Mustianoja ja Vesunti. Torppien lukumäärässä ei Selkeetä uhkaa mikään. Edellisistä omat taulukkonsa kirjassani.

Tästäkin vain neljän rippikirjakauden jaksosta olisi mahdollisuus saada paljon muitakin antia, joiden keräilyä saatan itsekkin joskus jatkaa. Suurempi halu olisi laajentaa tutkimusta kohti nykyäpäivää. Vanhempi aikakausi on jo työn alla, sitä tutkii vuodesta 1540 alkaviin maakirja- ja SAY tietoihin tukeutuen pääkaupunkiseudulla asuva Mouhijärveläisiä sukujuuria omaava Pirjo Mattila. Hän on laatimassa keräämästään aineistosta Mouhijärven isäntä-/emäntäluetteloa. Uskonkin, että hänen loppuvaiheessa oleva työnsä tuo apua Mouhijärven isäntäluetteloa kaipaaville ystävillemme. Tavoitteena on järjestää 1999 itsenäisyytensä 360 vuotisjuhlaa viettävän Mouhijärven seurakunnan kanssa alueen sukuja tutkiville sukututkijaseminaari. □

KYLIEN KOKOJEN VERTAILUA.

UUUUN 1858 RIIPIKIRJAJÄRJESTYKSESSÄ

sivu N:o	kylän nimi ja järjestys	taloja kpl.	torppia kpl.	kylän koko. manttaalia.	kylän kantatalojen nimet tarkastelujaksolla 1858 (-1891)
5-	UOTSOLA.	5.	3.	1 ja 2/3	Hoppu, Pentti, Lanunaspää, Vanhanoka ja Uusinoka
8-	PAPPILA.	1.	1.	1 ja 1/3.	Pappila.
9-	MUSTIANOJA.	9.	14.	2 ja 11/12.	Pynnäri, Kyppö, Mäkelä, Vanha-Liuha, Liuha, Uusi-Liuha, Kapalo, Junttu ja Nuttu
16-	TIISALA.	2.	5.	1.	Isotiisala ja Vähätiisala
18-	SAIKKALA.	2.	11.	1 ja 1/4.	Saikka ja Huuda
22-	HÄIJÄÄ.	6.	25.	4.	Iitu, Seppä, Järvensivu, Kuutti. Rouhu, Ylisarkki ja Alasarkki
31-	TUPURLA.	4.	11.	2.	Tiänen, Tomi, Neka ja Perttala
35-	RYÖMÄLÄ.	3.	11.	1 ja 2/3.	Vähänyppeä, Isonyppeä ja Esko
39	SALMI.	6.	12.	2 ja 1/2.	Uotila, Noukka, Muraja, Jutila, Knuutila ja Simula
44-	KAIRILA.	3.	3.	1 ja 1/2.	Metsäkylä, Arkkila ja Horola
46-	HERMALA.	3.	3.	1.	Kyönä, Alatala ja Ylitila
48-	VALKAMA.	2.	1.	1/2.	Alavalkama ja Ylivalkama
49-	RIENILÄ.	6.	4.	1 ja 4/5.	Pyy, Ollila, Ränsi, Perttuli, Halla ja Vasara.
53-	LAMPINEN.	6.	8.	2 ja 1/12.	Hakala, Teeri, Penttilä, (Toikko), Kyrölä, Täytäne ja Ryymä
57-	TUISKU.	2.	1.	1 ja 2/3.	Kiili ja Tuisku
59-	IIROLA.	7.	9.	1 ja 5/6.	Kokki, Huitu, Yliseppeä, Alaseppeä, Skinnari, Yli-Hemminki ja Ala-Hemminki.
63-	SELKEE.	1.	27.	3 ja 1/4.	Selkeen kartano
75-	VESTOLA.	2.	9.	1 ja 5/6.	Kinkki ja Hannus
78-	ESKOLA.	4.	14.	2 ja 1/7.	Äijälä, Tullu, Märi ja Simo
83-	KARI.	2.	6.	1.	Uotila ja Hannula
86-	VESUNTI.	6.	20.	2 ja 2/3.	Ylivilo, Alavilo, Vanha-Suikki, Uusi-Suikki, Isotykki ja Vähätykki
95-	PYÖRÄNIEMI.	1.	3.	1/2.	Pyöräniemi
96-	YLISKALLO.	7.	13.	2 ja 1/4.	Alapisa, Rossi, Kannari, Ahro , Ylipisa, Vanha-Rauva ja Uusi-Rauva
103-	TERVAMÄKI.	4.	17.	2 ja 1/4.	Holppi, Kahnu, Isoturppa ja Vähäturppa
108	MIELOLA.	2.	12.	5/6.	Soini ja Kikka
113-	HYYNILÄ.	10.	24.	3 ja 1/2.	Toijanen, Ollari, Kerimanni, Villo, Paavola, Yli-Maakala, Hanhilahti, Ala-Maakala, Yliikkilä ja Rossi
122-	MURTO.	4.	10.	1 ja 1/2.	Kökkö, Saksa, Husari ja Mäkelä
126-	KORTEJÄRVI.	2.	6.	2/3.	Niura ja Koro
129-	TOMULA.	2.	6.	5/6.	Tomu, Paunu (ja edelliset yhdessä).
132-	PUKARA.	3.	7.	1.	Kouri, Alanappu ja Ylinappu
135-	HAIMAJÄRVI.	3.	23.	1 ja 1/2.	Iiri, Laatu ja Missilä
141-	VENETMÄKI.	2.	5.	7/12.	Ylinen ja Alinen Venetmäki
5-143	kylä yhteensä 32 kpl	taloja	torppia	kylän koko	kylän talojen nimet